

اصول اصلاحی متمم قانون اساسی

مجلس موسسان سوم که در تاریخ ۲۸ مردادماه افتتاح و در تاریخ ۲۰ شهریور ۱۳۴۶ پایان کار خود را اعلام داشت سه اصل ۳۸ و ۳۹ و ۴۰ متمم قانون اساسی را مورد تجدید نظر قرار داد و اصول سابق را بشرح زیر اصلاح نمود.

اصل ۳۸- در موقع انتقال سلطنت، ولیعهد وقتی میتواند شخصاً امور سلطنت را متصدی شود که دارای بیست سال تمام شمسی باشد. اگر باین سن نرسیده باشد شهبانومادر ولیعهد، بلافاصله امور نیابت سلطنت را بعهده خواهد گرفت، مگر اینکه از طرف پادشاه شخص دیگری بعنوان نایب السلطنه تعیین شده باشد. نایب السلطنه شورائی مرکب از نخست وزیر و رؤسای مجلسین و رئیس دیوان عالی کشور و چهار نفر از اشخاص خبیر و بصیر کشور با انتخاب خود تشکیل و وظائف سلطنت را طبق قانون اساسی بامشاوره آن شورا، انجام خواهد داد تا ولیعهد بسن بیست سال تمام برسد.

در صورت فوت یا کناره گیری نایب السلطنه، شورای مزبور موقتاً وظائف نیابت سلطنت را تا تعیین نایب السلطنه از طرف مجلسین از غیر خانواده قاجار انجام خواهد داد.

ازدواج شهبان و نایب السلطنه، در حکم کناره گیری است.

اصل ۳۹- در موقع رحلت پادشاه طبق اصل ۳۸ عمل خواهد شد. در این مورد و همچنین در مورد انتقال سلطنت هر گاه نایب السلطنه به ترتیب مقرر در اصل مذکور معلوم نشده باشد، از طرف مجلسین در جلسه فوق العاده مشترک، نایب السلطنه ای از غیر خانواده قاجار انتخاب خواهد شد و تا انتخاب نایب السلطنه هیأتی مرکب از نخست وزیر و رؤسای مجلسین و رئیس دیوان عالی کشور و سه نفر از بین نخست وزیران سابق یا رؤسای مجلسین با انتخاب هیأت دولت موقتاً امور نیابت سلطنت را عهده دار خواهد شد.

نایب السلطنه ای که به ترتیب مذکور در این اصل و اصل ۳۸ عهده دار امور نیابت سلطنت میشود نیز باید طبق اصل ۳۹ سوگند یاد کند.

هر کس بمقام نیابت سلطنت برسد از رسیدن بمقام سلطنت ممنوع است.

اصل ۴۰- در هر مورد که نایب السلطنه از طرف مجلسین انتخاب میشود انعقاد جلسه مشترک مجلسین پیش از ده روز نباید به تعویق بیفتد.

هر گاه دوره نمایندگی نمایندگان هر دو مجلس و یا یکی از آنها منقضی شده باشد و نمایندگان جدید انتخاب نشده باشند نمایندگان سابق حاضر میشوند و مجلسین

منعقد میگردد.

در صورت انحلال يك یا هر دو مجلس، تا تشکیل مجلس جدید و انتخاب نایب السلطنه، امور نیابت سلطنت موقتاً بعهده هیأت مذکور در اصل ۴۱ خواهد بود.

پادشاه میتواند در موقع مسافرت و در غیاب خود شورائی برای اداره امور سلطنت انتخاب و یا نایب السلطنه تعیین کند که بامشاوره شورای مزبور امور سلطنت را موقتاً برای مدت مسافرت و در غیاب پادشاه انجام دهد.

در این مختصر سعی می‌کنیم که جهات مهمه اصلاحی را بررسی نماییم. بطوریکه متن اصول اصلاحی حاکیست: سه اصل مزبور مربوط با انتخاب نایب السلطنه در مواقعی که ولیعهد کشور بسن بیست سال تمام نرسیده است میباشد.

در قوانین اساسی اغلب کشورهای جهان پیش‌بینی‌های لازم برای جلوگیری از هر گونه وقفه و فتور در جریان طبیعی امور کشور در مورد جانشین رئیس مملکت بعمل آمده است. در قانون اساسی ایران نیز تکلیف جانشین مقام سلطنت با وجود مقام ولایت‌عهد، روشن و مشخص است، البته چنانچه هنگام انتقال سلطنت ولیعهد بسن مقرر در قانون اساسی نرسیده باشد اصل ۳۸ سابق متمم قانون اساسی مقرر داشته بود که نایب السلطنه از غیر خانواده قاجار از طرف مجلس شورای ملی انتخاب خواهد شد.

در قوانین اساسی کشورهای مشروطه سلطنتی شقوق و فروض قانونی در مورد انتخاب نایب السلطنه طوری پیش‌بینی گردیده که لحظه‌ای وقفه در ادامه امور خطیر سلطنت قابل تصور نیست. در بعضی از قوانین اساسی کشورهای مشروطه سلطنتی حق تعیین نایب السلطنه بشخص پادشاه تفویض شده است.

در قانون اساسی بلژیک در فاصله‌ای که ضرورت تعیین نایب السلطنه پیش می‌آید تا سوگند آغاز کار نایب السلطنه، برای اینکه خلائی پیدا نشود و حسن انتظام امور کشور مختل نگردد اجرای وظائف سلطنت بعهده هیئت دولت گذاشته شده است.

در قانون اساسی بعضی دیگر از کشورهای مشروطه سلطنتی از جمله یونان نیابت سلطنت بملکه مادر ولیعهد تفویض گردیده است. قانون اساسی ایران بموجب اصل ۳۸ سابق انتخاب نایب السلطنه را بعهده مجلس شورای ملی واگذار کرده بود بدون اینکه شقوق و فروض محتمل را به منظور جلوگیری از هر گونه وقفه در اجرای وظائف سلطنت پیش‌بینی کرده باشد. مثلاً بموجب اصل سابق معلوم نیست که اگر مجلس در حال تعطیل باشد و یا منحل شده باشد تکلیف انتخاب نایب السلطنه چیست، گرچه اصول ۴۱ و ۴۲ سابق مقرر داشته‌اند که در موقع رحلت پادشاه مجلسین حداکثر تا ده روز باید منعقد شوند و در صورت انقضای دوره نمایندگی يك یا هر دو مجلس نمایندگان سابق حاضر و مجلسین آماده بکار میگردند ولی عملاً ممکن است

امکان انعقاد مجلسین موجود نباشد و یا پس از انعقاد، انتخاب نایب السلطنه مثلاً يك یا چند ماه بطول انجامد و در این فاصله وظایف خطیر سلطنت دچار وقفه گردیده و امور کشور بکلی بلا تکلیف میماند و لذا تأمین مداومت و پیوستگی رژیم شاهنشاهی و تصریح مقررات امر انتخاب نایب السلطنه بمنظور حفظ و صیانت میراث ملی و دور داشتن ایران از گزند حوادث، مسئله‌ای بسیار واجب و ضروری بود و از طرف دیگر تجدید نظر در اصول سه گانه مذکور، نه تنها از جهت رعایت مصالح عالی کشور و جلوگیری از هر گونه وقفه و تأخیر در اجرای وظایف خطیر سلطنت لازم بود، بلکه ضرورت این اقدام در متن خود قانون اساسی نیز مستقر بوده و مورد تأکید و تأیید واضعین آن قرار گرفته است. زیرا اصل هفتم متمم قانون اساسی مقرر می‌دارد که «اساس مشروطیت جزاً و کلاً تعطیل بردار نیست» و بموجب اصل بیست و هفتم قانون اساسی «قوه مقننه ناشی میشود از اعلیحضرت شاهنشاهی و مجلس شورای ملی و مجلس سنا» و همچنین بموجب اصول ۳۵ الی ۷۵ متمم قانون اساسی پادشاه دارای حقوق و تکالیفی است که جزئی تعویق در اجرای هر کدام مستلزم وقفه در امور مملکتی است.

با این وصف اصل ۳۸ سابق متمم قانون اساسی برای انتخاب نایب السلطنه ترتیبی مقرر داشته است که رعایت آن مستلزم ایجاد فاصله و غیر قابل پیش بینی از لحظه انتقال سلطنت بولیعهد تا انتخاب نایب السلطنه بوده و بالنتیجه در این فاصله، یکی از ارکان مهمه و عناصر اصلی مشروطیت، یعنی اجرای وظایف سلطنت تعطیل میشود و لذا اصل ۳۸ معارض با اصول هفتم و بیست و هفتم و روح خود قانون اساسی است و تجدید نظر در اصل مزبور ضرورت کامل داشت.

در اصول اصلاحی توجه کافی بعمل آمده تا از هر گونه فاصله زمانی و بلا تکلیفی از لحظه ای که سلطنت بولیعهد صغیر منتقل میشود تا انتخاب نایب السلطنه جلوگیری شود و تکلیف امر نیابت سلطنت با در نظر گرفتن کلیه جهات و شقوق و فروض محتمل معلوم و مشخص گردد نکته ای که بسزایان توجه در اصول اصلاحی است انتخاب شهبانو مادر ولیعهد بمقام نیابت سلطنت تا رسیدن مقام ولایت عهد به بیست سال تمام است. این پیش بینی علاوه بر پیوند مادر و فرزندی که موجب استحکام و تشدید روابط مقام ولایتعهد و نیابت سلطنت و دور داشتن آن از شوائب و اغراض مییاشد، ناشی از توجه خاص ملت ایران بشخصیت بارز و اصالت ذاتی و شایستگی و کاردانی شهبانوی ایرانست و این امر خود یکی از نتایج بارز اصول انقلاب شاه و مردم که بنا بپیشنهاد شاه و تصویب ملت جزو اصول اساسی کشور قرار گرفته، میباشد.

شرکت و کلا در جشن فرخنده تاجگذاری

هیئت مدیره کانون و کلا در جلسه ۲۷ ر ۴۶ برای شرکت در مراسم فرخنده جشن تاجگذاری تصمیمات زیر را اتخاذ کرد:

۱- تهیه شغل مخصوص و کالت و تقدیم آن به پیشگاه اعلیحضرت شاهنشاه آریامهر.

۲- تهیه شغل مخصوص و کالت و تقدیم آن به پیشگاه علیا حضرت فرح پهلوی شهبانوی ایران.

۳- تهیه لوحه مخصوص حاوی مکنونات قلبی و احترامات و احساسات قاطبه و کلائی دادگستری و تقدیم آن به پیشگاه همایونی.

۴- انتشار نشریه مخصوص با مطالب و مقالات متضمن سوابق دادگستری و قانون در شاهنشاهی ایران و حاوی تعمیم عدالت و اصلاح و تکمیل قوانین و پیشرفت ها و اصلاحات اجتماعی بر اثر انقلاب سفید شاه و مردم.

۵- ترتیب مجلس خاص جشن و شادمانی در باشگاه و کلا مقارن جشن فرخنده تاجگذاری.